

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno.
Cena lista za nečlane po štiri kroně na leto; za pol leta dve kroni;
za četr štiri leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. julija 1904.

Poštno-hran. št. 864.846

ZADRUGA

Vsaka zvezina zadruga sprejema v smislu § 49. naših novih pravil 2 iztisa „Narodnega Gospodarja“ brezplačno.

Posojilnice raifajzenovke — in pridobninski davek.

V „Slov. zadrugi“ čitamo sledečo razsodbo c. kr. upravnega sodišča:

Št. 2457 ex 1904

U. s.

V imenu Nj. Veličanstva cesarja! Za pravo je spoznalo c. kr. upravno sodišče pod predsedništvom

c. kr. senatnega predsednika dr. viteza Pollacka, v navzočnosti svetovalcev c. kr. upravnega sodišča dr. barona Schenka, dr. Formaneka, Malniča in dr. Frischa ter zapisnikarja c. kr. avskultanta barona Glaserja v zadevi pritožbe okrajne posojilnice v Krškem zoper odlok c. kr. finančne direkcije v Ljubljani z dne 28. julija 1903, št. 12.873 radi pridobninskega davka v letih 1902 in 1903 — po dne 11. marca 1904 izvršeni javni ustni obravnavi, ko sta se zaslišala govor poročevalca in razložba c. kr. finančnega

svetovalca Bugno, ki je zastopal udeleženo gosposko:

Izpodbijani odlok se kot v zakonu neutemeljen razveljavi.

Razlogi razsodbe so:

C. kr. finančno ravnateljstvo na Kranjskem ni z odlokom z dne 28. julija 1903 št. 12.873 ugodilo pritožbi okrajne posojilnice v Krškem zoper njej za leto 1902 in 1903 po II. poglavju osebno-davčnega zakona predpisani pridobninski davek, oziroma zoper zabranitev oprostitev pridobnine po § 84, lit. e) omenjenega zakona,

Podlistek.

Friderik Viljem Raiffeisen.

(Nadaljevanje.)

Ad 2. Omejena okrožja. Delokrog rajfajzenovk naj je omejen na majhna okrožja, ki naj imajo k večjemu 2000—4000 prebivalcev; — premajhnih okrožij, recimo pod 700 prebivalcev, pa ne moremo odobravati.

Ta omejitev, ki dodeli pojedini rajfajzenovki za delokrog najboljše jedno faro, včasih samo tudi jedno vas, ima to veliko prednost, da se poznajo vsi člani posojilnice med seboj in vejo pri vsakem, kakšno ima premoženje, kako živi, kakov je njegov značaj — vidijo

si jeden drugemu takorekoč v žep — ter ravno vsled tega lahko spoznajo, koliko kredita je vreden, koliko kredita se mu sme dati.

Na ta način najložje nadzorujejo odborniki, člani in poroki dolžnike in se preprečijo zgube.

In ker se ne gleda samo na premoženje prošnjika, temveč tudi zelo na njegov značaj, na njegovo življenje, lahko najdejo pomoč tudi revnejši.

Na Laškem se je razvil ravno za reveže poseben način posojevanja i. s. „posojila na častno besedo“ (prestiti sull' onore); taka posojila dajejo se popolnoma revnim ljudem, ki morajo imeti stalno delo in morajo biti na dobrem

glasu posebno glede pridnosti in poštenosti.

Krog rajfajzenovke zbirajo se vsi samostalni, pošteni prebivalci njenega okrožja k skupnemu delovanju, rajfajzenovka združi je na ta način, rekli bi, v jedno samo družino.

Mala okrožja imajo še neko prednost; radi priprostitih družabnih odnošajev na deželi omogočijo in dopuščajo primeroma priprosto knjigovodstvo in priprosto poslovanje, za koje je sposoben vsakdo, ki ima bister um, praktičen vpogled in dobro voljo, če tudi je dovršil le samo domačo vaško univerzo, in če mu ni vse popolnoma jasno, pa najde zmirom poduk in

ker delitev remuneracij udom načelstva in nadzorstva ni niti po pravilih, niti po pogodbi utemeljena dolžnost in se po davčno-pravnem stališču ne more smatrati za upravni izdatek, marveč za razdelitev dobička. Opravilno in premoženjsko delovanje pritožujoče se zadruga ne odgovarja popolnoma zahtevam zakona z dne 1. junija 1889; kajti ne zadošča se točki d) § 1. navedenega zakona, po kateri se morajo prebitki izročiti rezervnemu fondu.

V pritožbi, vloženi pri tukajšnjemu sodišču, se pa ugovarja, da odgovarjajo združna pravila popolnoma zakonu od 1. junija 1889, torej je pritožujoča se okrajna posojilnica kot Reiffeisenovka oproščena po § 84 lit. e) davčnega zakona pridobnine.

Ta zakonito jamčena oprostitev pridobnine se ne sme kratiti, četudi se letne nagrade odbornikom in nadzornikom za njih trud iz tekočih dohodkov posojilnice delijo, nad čemer se je davčna oblast spodtikala, kar pa ni zoper zakon in združna pravila.

Upravno sodišče je to pritožbo pripoznalo za utemeljeno iz sledečih razlogov:

Vsled vpisa v združni register pri c. kr. okrožnem sodišču v Ru-

navodila pri zvezi in njenih revizorjih, ki posojilnico skoraj vsako leto vsaj enkrat obiščejo.

Ad 3. Daljši posojilni roki.

Tu povdarjamo, da „daljši posojilni roki“ niso odmerjeni na 10, 20, 30 let ali pa na celo večnost, temveč imajo le kot znak rajfajzenovk označiti razliko napram roku meničnih posojil — so toraj navadno daljši, kot 6 mesecev.

Posojilni roki naj se določijo za osobni kredit na $\frac{1}{2}$, 1, 2, 3, k večjemu na 4 leta — do te skrajne meje dopušča zakon z dne 11. junija 1904 d. z. št. 111 — daljši roki naj se dovolijo le za hipotekarna posojila, koja pa rajfajzenovke itak le redko dajejo.

dolfovem od 23. maja 1900 št. 64 imajo pravila te okrajne posojilnice neomejeno zavezo in se njen delokrog razteza na 5 občin sodnijskega okraja krškega (§ 1), združni delež je 24 K in se ne obrestuje (§ 6), posojuje se samo združnim udom (§ 7), izdajanje menic je izključeno (§ 8), posojilna obrestna mera ne presega s postranskimi pristojbinami vred hranilne obrestne mere za $1\frac{1}{2}\%$ (§ 11) in čisti dobiček se deva v rezervni fond (§ 14).

Pravila pritožujoče se posojilnice odgovarjajo torej brez dvoma zahtevam § 1. zakona od 1. junija 1898, kar tudi davčna oblast ne odreka.

Ta oblast tudi vsebine pravil ne jemlje za povod, ampak dejansko upravljanje zadruga, da se brani oprostitev pridobnine.

Toda iz § 84 lit. e) davčnega zakona se razvidi, da nastopi davčna oprostitev pri posojilnicah že takrat, kadar njih pravila odgovarjajo § 1. zakona 1. junija 1889, pri čemur glasom besedila zakona ne pride v poštev, ali se uprava teh društev vrši tudi dejansko po pravilih.

Razumeti se pač utegne, da je zakon za pogoj oprostitev hotel postaviti izpolnjevanje pravil in grozil z izgubo oprostitev, ako dejanska uprava ne odgovarja zahtevam zakona od 1. junija 1889.

Upravno sodišče je pa preudarilo, da § 84 davčnega zakona veže oprostitev pridobnine na gotove pogoje, ako že ta ne nastopi vsled gotovih zakonitih predpisov (lit. a, c) in odstavek 2), ker je davčna oprostitev odvisna od tega, da ali opravilno poslovanje podjetja odgovarja dejansko gotovim zahtevam (lit. d, f)), ali da imajo društva, zadruga, fondi po vsebini svojih pravil nalogo, delovati v določeno skupno korist (lit. b, e).

Z ozirom na različnost v tekstiranju posameznih odstavkov § 84 davčnega zakona in z ozirom na okoliščine, da izrecno poudarja drugo zakonsko določilo, po katerem se olajšava dovoli, ako odgovarja ne samo statut, ampak

tudi dejansko poslovanje zahtevam zakona (§ 85 davč. zakona), ni moglo upravno sodišče, navedeno določilo § 84, lit. e) davčnega zakona po njegovem besedilu drugače razlagati in je moralo torej izpodbijani odlok kot v zakonu neutemeljen razveljaviti, ne da bi pretresalo vprašanje, ali znabiti dejansko poslovanje pritožujoče se zadruga ne odgovarja pravilom in obenem zahtevam zakona od 1. junija 1889.

Dunaj 11. marca 1904.

Pollak. Glaser.

V uvodu k tej razsodbi piše „Slov. Zadruga“:

Posojilnicam Raifajzenovkam ni treba predložiti napovedi za pridobnino, kakor govori odlok c. kr. finančnega ministerstva z dne 23. maja 1898 št. 54.421 (recte 25.421).

Več posojilnic se je ravnalo po tem, ni se jim pripetilo, da bi se jim kljub temu, da so v smislu § 84 al. e) zakona z dne 21. oktobra 1896 d. z. št. 220 pridobninskega davka popolnoma proste, vendar le predpisala pridobnina.

To bridko skušnjo doživela je Okrajna posojilnica v Krškem, ki je po svojem ustroju popolnoma Raifajzenovka in so se ji tudi priznale pristojbinske olajšave.

Ni pa vpoštevala gori navedenega odloka c. kr. finančnega ministerstva, temveč je podala napoved za pridobnino in pridobnina se ji je na podlagi te napovedi res predpisala.

Ker je ravnatelj okrajne posojilnice v Krškem stari posojilničar gospod Lapajne, ob enem ravnatelj „Slovenske centralne posojilnice“ v Krškem, ki hoče imeti tudi revizijsko pravico, se nehote čudimo, da ni vpošteval prej navedenega odloka c. kr. finančnega ministerstva, na kojega smo mi naše članice večkrat vspešno opozorili.

Vsekako pa je razsodba upravnega sodišča, ki jo je izvojevala okrajna posojilnica v Krškem, jako

važna, ker je zelo razbistrila pojme v posojilnicah raifajznovkah, kar posebno razvidimo iz epiloga, ki ga je dala „Slov. Zad.“ k razsodbi:

Priobčena razsodba upravnega sodišča v zadevi pridobnine „Okrajne posojilnice v Krškem“ je velikega pomena za vse Raiffeisenske posojilnice, t. j. tiste denarne zadruge, katere se opirajo poleg zadružnega zakona še na zakon od 1. junija 1889. Veliko veljavo Raiffeisenskim posojilnicam daje, kakor znano, to, da imajo dva privilegija: prvi je ta, da rabijo le enojni menični kolek pri zadolžnicah, katero pravico jim finančna direkcija pripozna; drugi je ta, da so po davčnem zakonu oproščene pridobnine.

Glede bistvenih lastnosti Raiffeisenovk je pa vladalo mnenje, ki pa ni v zakonih utemeljeno, da morajo pri njih odborniki in nadzorniki brezplačno delati in da nič darovati ne smejo. — Ko je davčna oblast odmerjala pridobnino krški Okrajni posojilnici, jej sicer slednjega, t. j. daril ni očitala, pač pa to, da daje nagrade, češ, daješ jih od čistega dobička, kateri bi moral popolnoma iti v rezervo. — In naložila jej je vsled tega pridobnino, od katere jo je še-le upravno sodišče oprostilo, ker ni dajala nagrad od čistega dobička, ampak iz tekočih dohodkov.

Kaj sledi iz tega?

Naše staro navodilo!

Slovenske posojilnice naj bodo večinoma Raiffeisenovke; pri njih naj deluje veliko oseb (odbornikov, nadzornikov), in ne ena sama oseba (blagajnik, tajnik, računar) ki ni niti odbornik, niti nadzornik. Vsaka delujoča oseba naj bo po zasluženju plačana primerno z ozirom na vspehe, dobičke, ki jih zavod dela.

Kajti ako je pri zavodu ena sama oseba plačana, bode običajno tudi ona sama delala, delala dobro ali pa tudi ne dobro, ker znabiti niti dovolj nadzorovana, ne od neplačanih odbornikov in ne od preglednikov. Ako se eni sami osebi

vse zaupa, utegne ta zaupanje zlorabiti.

Drug nasvet je, da naj tudi slovenske Raiffeisenovke darujejo kaj v narodne in dobrodelne namene; kajti do zdaj nismo opazili, da bi se bile v tej zadevi odlikovale.

Zakoni in zadružna pravila niso in niso bili na potu ne nagrajam, ne darilom, kakor se je do sedaj napačno mislilo.

In mi dostavljamo:

Slovenske posojilnice naj bodo raifajznovke; vsaka fara — ali večja občina — naj bi imela svojo raifajznovko, — kjer je še ni, naj se ustanovi. In tudi tega ne bomo slovenskim raifajznovkam nikdar odsvetovali, da naj darujejo kaj v narodne in dobrodelne namene n. p. za Ciril-Metodo družbo, dijaške kuhinje, slov. visokošolce itd.

A v prvi vrsti pa morajo slovenske raifajznovke spolnovati svoj glavni namen, ki je, koristiti slovenskemu kmetu s cenim osobnim kreditom in s pospeševanjem varčevanja.

O mlekerskem zadružništvu.

(Konec.)*

Najvažnejše prednosti zadružnega izkoriščanja mleka so:

1.) finejše blago, bodisi mleko za razpošiljanje samo, ki se preje skrbno precedi in shladi,

2.) prihrani se mnogo dela v domačiji,

3.) dobi se iz mleka več izdelkov, putra ali sira in ti se tudi za mnogo višjo ceno spravijo v denar,

4.) prihrani se posneto mleko za dom,

5.) pri mleku se vedno bolj varčuje, kjer je mlekarna, ali z drugo besedo, z mlekom se ne ravna več tako, kot svinja z mehkom, ker vsak liter predstavlja določeno število vinarjev, vsaj 10.

6.) zboljša se tudi živinoreja, krmitev i. t. d.

7.) pospešuje se čut skupnosti.

Na Danskem je bilo l. 1900 in 1901 približno 1230, na Nemškem l. 1903: 2543, na Ogrskem l. 1901: 376, v Avstriji l. 1902: 1639 mlekarskih zadrug, od katerih jih pride več nego $\frac{2}{3}$ (1150) na Tirolsko in Predarlbersko, in in $\frac{1}{3}$ (490) na vse druge kronovine. Štatistike zasebnih mlekarnic doslej še nimamo, a se pripravljajo.

Približno se je predelalo leta 1902 v avstr. mlekerskih zadrugah okoli 230,000.090 litrov mleka.

Postavna podlaga za mlek. zadruge je zakon o gospodarskih in pridobitnih zadrugah z dne 9. apr. 1873 in oni, ki zadeva postavno revizijo gospodarskih in pridobitnih zadrug z dne 10. junija 1903.

Zakon iz l. 1873 potrebuje preosnove; kmetijske gospodarske zadruge so zrasle višje preko tega zakona, ki se ozira bolj na zgolj denarna podjetja.

Zakonska predloga iz l. 1897 čaka rešitve. Toda ta v mnogih važnih točkah ne odgovarja več dejanskim razmeram, tako da je potreba, da jo zadružne zveze in osrednji kmetijski zastopi znova pregledajo in popravijo. V tej spremenjeni predlogi bo morala biti obsežena zlasti nujnost sodelovanja udov, načela poslovanja, važnost registracije, podelitev rekurzne pravice zadružnim zvezam, ureditev poroštva in druge važne določbe.

V pravilih mora biti zapopadeno vse, kar zadeva upravo trgovskega poslovanja, poduk o postavnih določbah, pravice in dolžnosti udov. V njih ne sme biti nikakih posameznih določb, katerih sprememba bi imela za posledice spremembo pravil samih. Vse take določbe spadajo v poslovnik. Skoro povsodi se čujejo pritožbe, kako malo da je pri ljudeh zadružnega duha; to pomanjkanje se kaže ali v tem, da se članovi za nobeno stvar nič ne zanimajo ne, ali pa hlepenje po osebnem dobičku, v katerem so pripravljani zanemarjati korist za-

*) Začetek v št. 11 na strani 163.

druge ali pa jo celo oškodovati, drugi zopet zanašajo v zadruga osebne razpore ali si prizadevajo se vsakega poroštva popolnoma oprostiti, mnogokrat tudi prav brez potrebe sitnarijo ali motijo načelstvo pri njegovih poslih. Večkratna strokovna in knjižna revizija, večkratni temeljit poduk o namenu zadruga, o pravicah in dolžnostih udov, zlasti v prvih letih, izdajanje poljudnih spisov o združništvu, združni poduk na kmetijskih šolah, vse to so sredstva, da se vzbudi in poživi združniško mišljenje in delovanje mej našim ljudstvom.

Najboljša šola je seveda slednjič le še zadruga sama. Pravila morajo biti taka, da je kolikor mogoče preprečeno, da bi se kdo izogibal združnim dolžnostim. Pravočasna centralizacija zadrug, enotno vodstvo združnega delovanja po poklicanih osrednjih faktorjih, nastavitvev instruktorjev in določitev primernih predpogojev za podporo od strani države in deželnih zastopov, vse to bi silno veliko prispevalo k zdravemu razvoju združništva. A to so pota, ki se ne dajo vzeti z naskokom, treba vztrajnega dela, ki se zaveda svojega smotra.

V osiguranje množine mleka mora priti v pravila nujnost dodavanja mleka in vsaki zadrugi naj se prepusti nek določen okoliš, da se s tem zabrani konkurenca prekupcev in naprava konkurenčnih mlekarn, dalje mora biti obrok, v katerem more dobiti odstopivši ud nazaj svoj delež in se oprostiti poroštva kolikor moč dolg, deleži morajo biti višji, dobiček naj se razdeli po množini dodanega mleka.

Z ustanovitvijo hladilnih postaj, smetanskih postaj, z znižanjem cen za prevažanje mleka po železnicah se večja množina mleka enega okoliša pozneje lahko predela v eni sami osrednji mlekarni (centrali).

Deleži naj se določijo ali po številu krav ali pa po številu množine mleka, smetane, putra. Navadno je število deležev v eni roki omejeno (15).

Delež naj bo primerno stroškom celotne naprave precej visok. Da se olajša plačevanje, naj se dovoli plačevanje na obroke, vplačani deleži naj se obrestujejo (4^{0/0}), deli zneska, ki ga ima član ob mesecu dobiti za mleko, naj se porabijo za plačanje ostanka.

V Avstriji imamo združne deleže v višini od 1 do 2000 K. Pri 303 mlekarnah znaša delež poprečno 43·7 K.

Pravica glasovanja se odmeri po številu zadr. deležev in pri važnejših zadevah naj se voli z listki.

Država in dežela zahtevata v raznih deželah, da zadruga določen del celih stroškov pokrije z lastnimi sredstvi (na Češkem 30^{0/0}, na Gor. Avstrijskem 50^{0/0}).

Poroštvo je ali omejeno ali neomejeno. Imamo pa tudi proste zadruga, ki ne temelje na zakonu od 9. apr. 1873. V 250 slučajih je imelo 180 zadrug omejeno, 50 neomejeno poroštvo in 24 je bilo prostih zadrug.

Omejeno poroštvo znaša dvapetkratni znesek združnih deležev. Pri visokih deležih zadostuje 2 do 3kratni poroštvo.

Združni deleži in vsota poroštva morata znašati skupaj toliko, da so ž njima pokriti vsi stroški naprave in da se more na njo dobiti še dovolj kredita za poslovanje.

Majhni združni deleži in visoko poroštvo je kaj dvomljive vrednosti. Upanje, da se bo dalo deleže zvišati pozneje, da bo pristopilo več udov, upanje velikega čistega dobička je le prevečkrat goljufive. Nikoli ne smemo z namenom, pridobiti prav veliko udov, njihove denarstvene obveznosti preveč olajšati.

Omejeno poroštvo se pri mlekarskih zadrugah vedno bolj udo-

mačuje, opominja pač k previdnemu poslovanju, a za posledico ima žal le prevečkrat prezgodnjo likvidacijo.

Možnost odpovedati posamezne deleže pri zadrugi z omejenim poroštvom bi morala biti praviloma po možnosti omejena.

Ozir kredita, revizije, oziroma tudi prodaje blaga in nakupa potrebnih materijalij so mlekarske zadruga priklopljene združnim zvezam.

Rajfajzenove posojilnice so važne podpore gospodarskih in pridobitnih zadrug.

C. kr. poljedelsko ministersvo dovoljuje pod gotovini pogoji mlekarskim zadrugam podporo v gotovem denarji v višini 4 do 50^{0/0} celotnih stroškov, izjemoma tudi brezobrestna posojila.

Želeti bi bilo višjih, nizko obrestovanih posojil na dolge obroke.

Leta 1902 je imelo 1340 mlekaren ročno delo, 62 jih je delalo na paro, 70 s parnimi turbinami, električno ali vodno močjo, 154 je bilo mlečnih postaj (mlečnih nabi-ralnikov).

Večina avstr. zadrug se peča s sirarstvom (planinske dežele). Po številu najbližje stoje mlekarne z omejenim delom (putrarni z vračanjem posnetega mleka) in slednjič nahajamo v večini večjih mest in v mnogih obrtnih krajih mestne mlekarne.

Mlekarne z omejenim delom se vedno bolj širijo, ker so najenostavnejše in najcenejše in ker vračajo kmetijstvu važne postranske redilne snovi. Unovčenje posnetega mleka pri reji prašičev in in pitanji prašičev, pri reji mlade goveje živine, je velikem precej enako obrtnemu izkoriščanju tega produkta (2—3 vin.). Nikakor ne priporočamo, poslovanje precej spočetka preveč zamotati in vse, karkoli se sliši ali bere ali vidi, takoj posneti.

Stroški stavbe in naprave so različni po načinu in obsegu poslovanja, po stroških za stavbeni

prostor, za nabavo vode, po cenah stavbenega materijala itd.

Na 1000 kg v letu 1902. predelanega mleka, so znašali celotni stroški (stavba in notranja ureditev):

Pri 3 velikih mestnih mlekarnah: 76·2, 102, 169 K.

Pri 7 mlekarnah z omejenim delom: 21·6, 23, 38, 40, 58, 72, 74 K.

Pri 6 ročnih mlekarnah; 23, 30, 39, 44, 80, 94 K.

Mi zahtevamo:

Nikakih potratnih stavb, dobre stroje, a ne preveč. Mleko se plačuje po meri ali teži samo ali pa se določi in vpošteva ob enem tudi tolašča.

Ko se mleko prevzema, ga je treba strogo preskusiti. Ako kak ud prinese večkrat pomanjkljivo mleko, je potreba preskusiti mleko naravnost v hlevu dotičnega člana, ako se pride na sled goljufiji, ga treba izključiti. Do določevanja tolašče od strani mlekarničnih uslužbencev imajo udje večkrat nezaupanje, zato se zelo priporoča določevanje tolašče na neodvisnem mestu.

Čistega izkupička je v mlekarni za 1 kg mleka po 8—13 vin. pri omejenem delu, 10—14 vin. pri mlečnih nabiralnikih, 13·5 do 18 v. za 1 kg v mestnih mlekarnah.

Mlekarne, ki izdelujejo tolsti sir, iztržijo po 12 do 14 v. Upravni troški znašajo 0·7 do 1·5 v. pri omejenem delu, 4 do 8 v. pri mestnih mlekarnah. Ti stroški se zelo zmanjšajo, ako se pomnoži količina mleka, n. pr. od 1·28 v. pri 950.000 kg mleka padejo na 0·86 v. pri 1,338.580 kg, na 0·65 v. pri 2,871.925 kg.

Režija se zmanjša s postranskim zaslužkom, drobilnik za žito, prodaja jajec itd.

Pri ustanovitvi mlekarske zadruge pride v prvi vrsti v poštev potreba. Potreba je mlekarnarje gotovo takrat, kadar smemo z gotovostjo pričakovati, da bodo dohodki pokrivali stroške. Najlepše

bi bilo, ko bi imeli same mlekarnarje po 1000—2000 litrov mleka na dan; pri takih mlekarnah je dobiček združnega dela osiguran. A velikokrat krajne razmere in pota dopuščajo samo ustanovitev mnogih majhnih mlekarn, ki so gotovo boljše od nobenih, ako je potreba zato.

Ustanovitelji zadrug naj študirajo druge zadruge in naj se posvetujejo z nepristranskimi strokovnjaki (oziroma se naj obračajo na Zadružne zveze).

Pri izbiranju prostora se je ozirati samo na pripravnost, tudi je treba paziti na lahko dobavo vode (6 do 8krat več vode nego znaša dnevna množina mleka).

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam vposlali sledeči zavodi:

Jesenice, h. i. p. (25. 6.)	K	2000—
Škocijan, " " " "	"	2000—
Gorje, " " " "	"	2000—
Preska, " " " "	"	202—
Trnovo, " " " (26. 6.)	"	1000—
Tržič, " " " "	"	1000—
P. Gradec, " " " "	"	400—
Fara pri K., " " " "	"	354·50
Tomaj, " " " "	"	1000—
Jesenice, " " " (27. 6.)	"	2000—
B. Bistrica, " " " "	"	1847—
Rečica, lj. " " " "	"	8000—
Vipava, " " " "	"	8000—
" " " " "	"	4000—
Pulj, ister. " " " "	"	12000—
B. Bistrica, " " " "	"	760—
Škofjal lj. " " " "	"	1000—
Št. Ilj p. T. " " " "	"	1000—
Cerklje, " " " (29. 6.)	"	1200—
Tomišelj, " " " "	"	1400—
Višnjagor., " " " (30. 6.)	"	3000—
Tržič, " " " (2. 7.)	"	1800—
Zagradec, " " " "	"	3000—
Čatež, " " " "	"	1200—
Vrhnika, " " " "	"	2000—
Borovnica, " " " "	"	1500—
Semič, " " " "	"	3000—
Št. Rupert, " " " "	"	3000—
Starigrad, dr. z. št. i z. " " " "	"	4000—
Rova, h. i. p. " " " "	"	3500—
Dobropolje, " " " "	"	6500—
Krka, " " " "	"	2400—
S. Križ p. L., " " " (3. 7.)	"	2000—
Škocijan, " " " "	"	1200—
B. Bistrica, " " " "	"	1261—

Toplice, h. i. p. (3. 7.)	K	400—
Loškipot., " " " "	"	1000—
Trebelno, " " " "	"	7800—
Knežak, " " " "	"	3600—
Šturije, " " " "	"	1400—
Ig, " " " "	"	3000—
B. Bistrica, " " " "	"	5330—
Bilje, k. dr. " " " "	"	25—
Selce, " " " (4. 7.)	"	1500—
Mengeš, " " " "	"	3300—
Rečica, " " " "	"	5500—
Črni vrh, " " " "	"	3500—
Vipava, " " " "	"	10000—
Z. Tuhinj, " " " "	"	2500—
Ribnica, " " " "	"	7000—
Kanal, okr. " " " "	"	6000—
Dobropolje, " " " (5. 7.)	"	4000—
Gorje, " " " "	"	5000—
Tržič, " " " "	"	3000—
Semič, " " " "	"	1500—
Zagradec " " " "	"	1500—
Laško, " " " "	"	1000—
Borovnica, " " " "	"	3000—
Ig, " " " (6. 7.)	"	1000—
Vrhnika, " " " "	"	2000—
Šebrelje, šted. " " " "	"	548·72
Beram, dr. za št. iz. " " " "	"	400—
Mokronog, okr. p. " " " "	"	2000—
Staraloka, h. i. p. " " " "	"	3000—
Toplice, " " " "	"	400—
Gorica cent. pos. " " " "	"	20000—
S. Križ, p. L. h. i. p. " " " "	"	400—
Ljubno, " " " "	"	14000—
Št. Jur. o. j. ž. " " " "	"	4000—
Vipava, " " " "	"	1649·10
Šmart. p. L. " " " "	"	1000—
Struge, " " " (7. 7.)	"	900—
Višnjagora, " " " "	"	1000—
Žiri, " " " "	"	3000—
Št. Jur. p. K. " " " "	"	1000—
Preddvor, " " " "	"	1300—
Jesenice, " " " "	"	4000—
Preska, " " " "	"	173—
Horjul, " " " "	"	1500—
Vipava, " " " "	"	6000—
Horjul, " " " "	"	108·26
Semič, " " " "	"	1000—
Gorica cent. pos. " " " "	"	16000—
" " " " "	"	9000—
Tunice, h. i. p. " " " "	"	700—
Krka, " " " "	"	6000—
P. Gradec, " " " (8. 7.)	"	1102—
Selce, " " " "	"	3500—
Srednjav., " " " (9. 7.)	"	2000—
Vipava, " " " "	"	5000—
Škocijan, " " " "	"	1200—
Z. Tuhinj, " " " "	"	1000—
Senožeče, " " " "	"	1000—
Loškipot., " " " "	"	1900—
Gorje, " " " "	"	3000—
Preddvor, " " " "	"	200—
Borovnica, " " " "	"	1000—

Denarni prometi in bilance.

Hranilnica in posojilnica na Gorah,

reg. zadruga z neomejeno zavezo, za drugo upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta 45, v upravnem letu prirastlo 15, odpadlo 0, stanje koncem leta 60.

Deleži: začetkom leta K 62—, v upravnem letu prirastlo K 30, odpadlo K 0, koncem leta K 92—; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 59.746.49.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	30	—	Vzdignj. hran. vloge	4.939	96	Posojila	23.894	67	Deleži	92	—
Hranilne vloge . . .	14.953	64	Dana posojila . . .	16 095	64	Inventar premični . .	205	20	Hranilne vloge s ka-	23.345	29
Vrnjena posojila . .	1.948	97	Tekoči račun . . .	1.000	—	Zaostale obr. posojil	61	56	pitaliz. obrestmi . .	1.745	55
Tekoči račun	2.745	55	Obr. hr. vlog izplač.	99	78	Vrednost tiskovin . .	1.000	—	Tekoči račun	237	34
Plač. obr. od posojil	973	38	„ „ „ kapit.	712	34	Delež pri „Zad. zv.“	81	17	Predplač. obr. posojil	194	81
Upr. in uradni prisp.	74	95	Obr. pos. povrnjene	12	33	Izguba iz leta 1902	92	39	Čisti dobiček		
Pristopnine	21	—	Upr. in uradni stroški	43	29	Gotov. 31. dec. 1903					
Got. začetkom l. 1903	1.641	20	Ren. dav. in nep. pr.	4	64						
Vrnjeni nal. denar . .	7.435	79	Obr. tekočega računa	10	91						
Obr. nalož. denarja	94	96	Naložen denar . . .	6.908	16						
			Gotov. 31. dec. 1903	92	39						
	29.919	44		29.919	44		25.614	99		25.614	99

Hranilnica in posojilnica v Preski,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za prvo upravno leto 1903. Začetek poslovanja: 29. nov. 1903.

Člani: koncem l. 1902 —, v upravnem letu pristopilo 21, izstopilo 0, koncem leta 21.

Deleži: začetkom l. 1903 K —, v upravnem letu prirastlo K 42, odpadlo K 0; koncem leta K 42; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 7.225.46.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	42	—	Dana posojila . . .	400	—	Posojila	400	—	Deleži	42	—
Hranilne vloge s ka-			Naložen denar . . .	3 194	44	Naložen denar	3.194	44	Hranilne vloge s ka-	3.531	18
pitaliz. obrestmi . .	3.531	18	Obr. hranilnih vlog			Gotov. 31. dec. 1903	—	78	pitaliz. obrestmi . .	9	89
Obresti nal. denarja	7	44	kapitalizovane . . .	6	18				Predpl. obr. posojil	12	15
Plač. obr. od posojil	11	—	Upr. in uradni stroški	11	72				Čisti dobiček		
Upr. in uradni prisp.	—	50	Gotov. 31. dec. 1903	—	78						
Pristopnine	21	—									
	3.613	12		3.613	12		3.595	92		3.595	22

Hranilnica in posojilnica v Smledniku,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, za prvo upravno leto 1903.

Člani: stanje začetkom leta —, v upravnem letu prirastlo 18, odpadlo 0; koncem leta 18.

Deleži: začetkom leta K —, v upravnem letu prirastlo K 36, odpadlo K 0, koncem l. K 36; odpovedano: 0.

Denarni promet: K 36.474.75.

Prejemki (Debet)			Izdatki (Kredit)			Imetje (Aktiva)			Dolgovi (Pasiva)		
K	h		K	h		K	h		K	h	
Deleži	36	—	Vzdignjene hranilne	1.420	—	Posojila	3.580	—	Deleži	36	—
Hranilne vloge . . .	14.022	81	vloge			Naložen denar	8.542	85	Hranilne vloge s ka-	12.602	81
Vrnjeni nal. denar . .	3.844	—	Delež pri „Gospodar.			Inven pr. 10% odpis	316	98	pitaliz. obrestmi . .	2	27
Obresti nal. denarja	235	38	zvezi“	200	—	Delež pri „Gosp. zv.“	200	—	Čisti dobiček		
Plač. obr. od posojil	74	51	Dana posojila . . .	3 580	—	Gotov. 31. dec. 1903	1	25			
Upr. in uradni prisp.	7	30	Naložen denar . . .	12.386	85						
Pristopnine	18	—	Inventar premični . .	352	20						
			Ustanovni stroški . .	14	37						
			Obr. hranilnih vlog								
			izplačane	1	77						
			Obresti hranil. vlog								
			kapitalizovane . . .	278	56						
			Upr. in uradni stroški	3	—						
			Gotov. 31. dec. 1903.	1	25						
	18.238	—		18.238	—		12.641	08		12.641	08

Istarska posujilnica u Puli i podružnica u Pazinu,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje za trinajstu upravnu godinu 1903.

Zadugara bilo je krajem godine 1902 1659; u Puli pristupilo ih je 103, odstupilo 23, u Pazinu pristupilo ih je 60, odstupilo 29; stanje koncem godine 1903 1770 sa uplaćenih zadr. dielova K 37.140; odpovedano 0.

Novčani promet: Matice u Puli K 1,223.932·19, podružnice u Pazinu K 1,369.173·61.

a) Matica u Puli.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Gotovina u blagajni 1. januara 1903	11.151	18	Izplać. zadr. dielovi	540	—	Gotovina u blagajni 31. dec. 1903	43.184	17	Zadružni dielovi	21.820	—
Pristupnina	206	—	Zajm. zadugarima	205.998	02	Ulož. kod dr. zavoda	38.469	32	Štedionički uloži	606.204	06
Primlj. zadr. dielovi	2.060	—	Šted. uloži povrać.	233.354	47	Vriednostni papiri	5.724	40	Pasivni zajmovi	51.444	27
Povraćeni zajmovi od zadugara	145.670	12	Interesi na štedion. uložke	25.996	—	Zajmovi kod zadrug.	530.558	41	Predplaćeni interesi	2.157	79
Interesi zaost. i tek.	29.033	04	Pas. zajm. izplaćeni	28.012	73	Inventar pokretni	1.078	65	Odpisane tražbine	2.084	48
Šted. uloži primljeni	322.197	25	Interesi pas. zajmova	1.752	97	Vriednost nekretnina	36.870	03	Reservni fond	12.882	87
Primlj. pas. zajmovi	17.454	97	Ulož. vlastiti kapitali	87.657	55	Zaostali interesi	36.078	09	Čisti dobitak	1.366	78
Dignuti vlas. kapitali	102.015	50	Za uzdrž. nekretnina	1.140	13	Predplać. interesi na pasivne zajmove	19	61			
Prihod od inventara	2.629	48	Dobava pokretnina	510	36	Povratljivi trošk. za osnuće Raiffeisenica	3.574	96			
Kamati vried. papira	233	94	Upravni troškovi	5.429	78	Zaost. povr. troškovi	2.438	61			
Povraćeni sudbeni i razni troškovi	888	70	Gotovina u blagajni 31. decembra 1903	43.148	17						
	633.540	18		633.540	18		697.960	25		697.960	25

b) Podružnica u Pazinu.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Gotovina u blagajni 1. januara 1903	5.745	85	Povrać. zadr. dielovi	580	—	Gotovina u blagajni 31. decembra 1903	9.009	45	Zadružni dielovi	15.320	—
Pristupnina	120	—	Zajmovi dani zadrug.	146.954	41	Ulož. kod dr. zavoda	320.450	02	Štedionički uloži	410.638	01
Zadružni dielovi	1.200	—	Štedionički uloži	55.678	35	Inventar pokretni	378	71	Pasivni zajmovi	6.000	—
Povrać. poz. glavnice	78.162	50	Interesi istih	14.613	27	Vriednost nekretnina	66.080	21	Nedospjeli interesi	1.494	59
Inter. zaost. i tekući	16.587	58	Pas. zajm. povraćeni	89.647	78	Ulož. kod dr. zavoda	26.392	11	Reservni fond	7.187	65
Interesi nedospjeli	1.494	59	Interesi istih	1.350	19	Zaostali interesi kod dužnika	16.089	47	Saldo računa dobitka i gubitka	1.045	—
Štedionički uloži	263.518	84	Ulož. vlast. glavnice	313.502	76	Zaost. povr. troškovi	3.185	28			
Primlj. pas. zajmovi	18.734	20	Dobava nekretnina	51.165	54	Predplać. interesi na pasivne zajmove	100	—			
Dignuti vlastiti kap.	298.441	44	Za uzdržavanje nekretnina i porez	805	33						
Prihod od nekretnine	2.384	42	Dobava pokućstva	237	82						
Razni dohodci	2.702	11	Upravni troškovi	5.546	63						
	689.091	53	Gotovina u blagajni 31. decembra 1903	9.009	45		441.685	25		441.685	25

Kmetijska hranilnica in posojilnica v Starem trgu,

reg. zadruga z neomejeno zavezom, za osmo upravno leto 1903.

Člani: koncem l. 1902 517, v l. 1903 prirastlo 36, odpadli 3, koncem leta 550.

Deleži: stanje začetkom leta K 1.034, v upravnom letu prirastlo K 72, odpadlo K 6, koncem leta K 1.100; odpovedano: 2.

Denarni promet: K 510.985·16.

Prejemki (Debet)	K	h	Izdatki (Kredit)	K	h	Imetje (Aktiva)	K	h	Dolgovi (Pasiva)	K	h
Deleži	72	—	Deleži	6	—	Posojila	255.943	78	Deleži	1.100	—
Hranilne vloge	190.483	—	Vzdignj. hran. vloge	88.527	22	Tekoći račun	186.352	58	Hranilne vloge s kapitalizov. obrestmi	434.758	24
Vrnjena posojila	46.392	24	Dana posojila	57.875	—	Inven. prem. in nepr.	401	60	Predp. obresti posojil	601	38
Tekoći račun	6.000	—	Tekoći račun	103.500	—	Zaostale obr. posojil	4.041	29	Neizplać. nagrada in upr. 1902	430	—
Plać. obr. od posojil	11.225	78	Obr. hranilnih vlog izplaćane	1.055	34	Vrednost kolekov	4	70	Neizplać. nagrada in upr. 1903	400	—
Upr. in uradni prisp.	1.095	98	Obresti hraniln. vlog kapitalizovane	3.177	85	Delež pri „Z. zvezi“	1.000	—	Neizp. upr. pros 1903	200	—
Pristopnine	36	—	Obr. pos. povrnjene	51	12	Delež pri „Lj. pos.“	4	—	Rezervni zaklad	9.389	07
Gotov. začetkom leta	1.096	94	Upr. in uradni stroški	44	03	Got. koncem l. 1903	2.139	80	Obresti rez. zaklada	422	50
Zamudne obresti	144	14	Rentni davek in neposr. pristojbine	186	12				Čisti dobiček	2.586	56
Razni dohodki	16	40	Gotov. 31. dec. 1903	2.139	80						
	256.562	48		256.562	48		449.887	75		449.887	75

Pregled
denarnega prometa „Centralne blagajne“ za mesec marec 1904.

Predmet	Vloge				Kredit				Denarni promet K
	vloženo		vzdignjeno		izplačano		povrnjeno		
	K	h	K	h	K	h	K	h	
Stanje 29. feb. 1904 . . .	2,978.796	41	—	—	2,973.546	57	—	—	3,779 323-28
V mesecu marcu 1904	281 058	25	208 751	70	103.715	83	69.796	44	
Skupaj	3,259 854	66	—	—	3,077.262	40	—	—	
Po odbitku	208.751	70	—	—	69.796	44	—	—	
Stanje 31. marca 1904	3,051.102	96	—	—	3,007.465	96	—	—	

Kmetijsko berilo.

Vinogradništvo in vinarstvo.

Poučilo, kako je vinogradnikom ravnati s trtami, ki so bile po toči poškodovane.

Ker je ravnokar v nekaterih krajih naše dežele toča vinograde močno poškodovala, daje podpisani vinogradnikom sledeče navodilo, kako je s takimi trtami ravnati.

Ako toča pobije, je pred vsem treba kakih 8—10 dni počakati, da se po njej napravljena škoda v polni meri pokaže.

Potem je treba trte dobro pregledati in na naslednji način z ostrim nožem obrezati:

1. Vsa močno ranjena ali zelo razkosarjena peresa je stran poraziti.

2 Na šparonih ali napnjencih je pustiti samo one mladike, katere imajo še kaj ohranjenega grozdja na sebi, druge pa odrezati. Mladike z grozdom se skrajšajo v toliko, kolikor je nujno potreba. Najbolje, ako ostanejo nad zadnjim grozdom še 3 do 4 peresa. Izrastle zapernice se zaščipujejo za prvim ali drugim listom.

3. One mladike, katere stoje na reznici (palcu ali ščapu), ter imajo dati les za napravo reznice ali šparonov v prihodnjem letu, je treba posebno skrbno obrezati in ohraniti, ker je drugače tudi trgategv prihodnjega leta izgubljena.

Ako so takim mladikam samo vršički odbiti, odrežemo le najbolj

poškodovan del istih, ter gledamo, da ostane na koncu kaka zapernica (zalistnik), katera takoj naprej raste in nadomestuje trti odbiti vršiček. Ostale zapernice zaščipnemo za drugim peresom, ker morajo ta peresa na mesto odbitih glavnih peres, trtni les rediti.

Ako so pa te mladike tako pobite, da je le njih spodnji del ohranjen, jih moramo tako obrezati, kakor po navadi pri spomladnem obrezovanju, to je na palce (ali ščape) dveh do treh zdravih očes.

Ta očesa poženejo in dajo tak les, kakor na pr. letos na zeleno cepljene trte.

Vse druge, trti nepotrebne mladike odrežemo, da gre živčle v one, katere rabimo za prihodnje leto.

Ako pa toča še toliko mladik na trti ne pusti, da bi iz njih napravili reznice ali palčke, moramo shraniti in rediti kake dve do tri mladike, katere po navadi poženejo iz starega lesa.

4. Pri vsem tem delu moramo pa skrbeti za to, da tiste mladike, ki so na trti ostale, ohranimo zdrave, ter da njih les dobro dozori.

Treba je toraj vezati, kmalu in večkrat proti peronospori (z galico) škropiti in meseca septembra vsako mladiko za eno tretjino skrajšati.

Bohuslav Skalický,

c. kr. vinarški nadzornik za Kranjsko v Rudolfovem.

Živinoreja.

O pomanjkljivem in potratnem krmljenju.

Naš namen ne more biti, da bi govorili tukaj o pravilnem, racionalnem krmljenju na kemijsko-fiziološki podlagi; pač pa je naš smoter, pogovoriti se o nekaterih popolnoma domačih in priprostitih, toda zelo važnih zadevah iz gospodarske prakse, ki se pogostoma zanemarjajo: vzroka temu imamo iskati večinoma v pomanjkljivem poznavanju življenskih pogojev naših domačih živalij, mnogokrat pa tudi v pomanjkanju razmišljanja sploh.

Izobraženi kmetje govore o ohranjevalni in o proizvajalni krmi in priprosti — mnogokrat vsaki znanosti sovražni — mož v jerhovini se temu smehlja in ima ta imena za učeno igračo. In vendar izvirajo naravnost iz prakse in se dajo tako velepraktično utemeljiti, da nam uide njihov pomen za kmetijstvo s silo v hlev.

Živalsko telo je v svoji notranjosti nekako perpetuum mobile, t. j. stroj, ki se giblje brez prestanka po leti kot po zimi, ki ne miruje ne po noči ne po dnevu. Pride pač tudi trenutek počitka, da: to je smrt; a ko ta nastopi, nimamo več pred seboj živali, marveč samo kepo mesa, ki se lahko koristno porabi ali pa tudi ne. Dokler žival živi, vršijo se v njej nam večinoma neopazna preosnavljanja in pretvarjanja v telesu, kojih posledica je izguba snovi ali iztrebki. Vsako, še tako nezatno pregibanje se zgodi le na račun preosnove snovi in celo speča žival konsumira snovi iz svojega telesa. Zraven pridejo še razne izločevine: iztrebki, prebavljavni sokovi, pot, izhlapevanje; dalje nadomeščanje porabljenih telesnih delov (dlake, luskinе, parklji) in slednjič proizvodjanje živalske toplote. Vse snovi in dele telesa, ki se pri tem porabijo, je treba s krmo z nova napraviti v telesu in del krme, ki se potrebuje za to, je

ravno vzdrževalna ali ohranjevalna krma. Še le iz one krme, ki se da živali nad potrebno krmo za ohranitev telesa, more žival kaj proizvesti, producirati, odtod ime proizvodna, produktivna krma. Seveda ne smemo teh pojmov tako za las natanko ločevati, da bi mislili, do neke natančno določene meje sega vzdrževalna krma in precej na to pride do svoje pravice in veljave produktivna krma: Bog vari! Vzdrževalna in produktivna krma gresta tako lepo roko o roki, da ju je le težko ločiti in še to k večjemu z natančno mero in vago. Tudi pičlo krmljena krava daje še vedno po nekoliko mleka, toda zato postaja lažja na teži; tudi zelo tesno držana delavna živina vleče še vedno svoje breme naprej do neke stopinje, a pri tem hira in hujša; celo mlada živina utegne pri zanikrnem gospodarji rasti kviško na račun siceršnjega svojega stanja. Torej meje, ki bi jo lahko z noževno ojstrino zaznamovali, ni. Toda skušnja nas uči in dokazuje, da smemo pričakovati kako korist samo od dobro in pravilno rejene živine, torej pri krmi, ki presega samo vzdrževalno krmo. Živalsko truplo hoče pred vsem nadomestiti izgubljene svoje obstojine in še le krma, ki jo dobi čez to potrebo, predela v našo korist, bodisi v delo, meso, tolščobo, volno itd. Kajti tudi delo je živalski proizvod: pri vsakem napenjanji se porabi nekaj živalskih snovi, ki jih je treba nadomestiti s pomočjo krme.

Ker od živali, ki dobiva samo vzdrževalno krmo, ne moremo pričakovati nobene koristi, zato sledi iz tega za nas zelo enostaven nauk, da moramo krmiti čez potrebo — produktivna krma. Recimo, da imamo n. pr. deset krav in da jim zamoremo podajati iz ktereга koli vzroka samo vzdrževalno krmo; pri tem seveda ne smemo računati na obilico mleka in ako dajo krave vendarle kaj mleka,

se zgodi to samo na stroške njihove telesne teže, krave shujšajo. Ker si damo kaj dopovedati, zato prodamo dve kravi in razdelimo krmo, ki nam preostaja mej ostalih 8 živali: za te krave je sedaj ta priklada produktivna klaja in mleka bo takoj več, iz te krme imamo torej resnično korist. Samo vzdrževalna krma je v gospodarstvu le redkokedaj na mestu: umestna bi bila samo pri vozni živini, ki stoji po zimi brez dela v hlevu in ki jo hočemo ohraniti do pomladi v enako dobrem stanu, kot je bila v jeseni. Ako se torej kmet vpraša, je-li naj redi menj živine z domačo krmo dobro in obilno, ali naj redi več živine z isto krmo pa pomanjkljivo, tedaj imamo samo eden pravilni odgovor: redi menj živine, pa dobro ali pa dokupi krme. Kteri teh zadnjih potov da je bolj pravilen, to je odvisno od krajevnih razmer. Posebno pri odreji mlade živine naj kmetovalec nikoli ne pozabi stare zgodbe, ki jo uči skušnja, da leži prihodnost živali v prvem letu: kar se v prvem letu zamudi, se pozneje sploh ne more popraviti več ali pa le z velikimi denarnimi žrtvami. Mlada žival sicer še ni s prvim letom popolnoma doraščena, vendar pa mora glavna oblika v tem času že biti gotova. V gospodarstvu pač ne more biti drugače, da imamo pri živini večkrat izgube in ako je treba ob taki priliki poseči po nožu, tedaj se za dobro rejeno žival hitro dobi kupec ali pa vsaj kosec mesa za domačo hišo, dočim dobiš od suhega živinčeta samo kosti in kožo, kupea pa sploh ne.

Gospodarjem, ki krmo trosijo po nepotrebem in na ta način zapravljajo, hočemo brati levite v prihodnjem listu.

Marijan St.

Splošno.

Spremembe pri brzojavu.

V Londonu vršila se je lansko leto mednarodna brzojavna konferenca, ki je sklenila več olajšav za brzojavni promet.

S 1. julijem 1904 postale so olajšave pravoveljavne in priobčujemo naslednje najvažnejše:

1. Rabijo se sledeča dogovorjena znamenja; PCD = važno brzojavno potrdilo, J = po dnevu dostaviti, GP = naj na pošti ostane, GPR = naj na pošti ostane, priporočano.

2. Interpunkcije, apostrofi in vezaji brzojavijo se le tedaj i. s. brezplačno, če to odpošiljalec zahteva.

3. Podpis na brzojavki ni neobhodno potreben.

4. Na brzojavkah s plačanim odgovorom mora odpošiljalec na vsak način navesti število za odgovor plačanih besed. Za odgovor predplačano število besed ni omejeno. Za naprej se lahko plača odgovor tudi pri takih brzojavkah, ki se morajo pošiljati za naslovljencem.

5. Če se zahteva brzojavno potrdilo t. j. dan in ura dostave, se plača pristojbina za petbesedno brzojavko.

6. Pozvedovati radi kake oddane brzojavke, zahtevati prepise itd. more se samo v prvih 8 mesecih po oddaji; reklamacije radi pristojbinskih preplačil dopustne so pa samo 5 mesecev po oddaji.

Hrani vse v dobrem stanu, ne zidaj brez potrebe.

Ako zboli žival v hlevu je treba takoj na to misliti, da se zopet ozdravi: treba jo je morda toplo odevati, varovati prepaha, paziti je treba pri krmljenji in napenjanji in ako se bolezen še ne zgubi, kličemo živinozdravnika. Ako se za vse to ne brigamo, je žival vedno bolj bolna in slednjič pogine; sama od sebe se le redko kedaj ozdravi. Kakor pri živini

tako je pri vsaki reči kmečkega inventarja, ravno tako tudi s kmetijskimi stavbami. Ako pri lestvi zmanjka enega klina, treba je takoj novega vdeti, sicer se lestva vedno bolj kvari. Ako ne popraviš lemeža, ki se maje, tedaj je delo s plugom slabo, zgubi se dosti časa, pri tem se človek vedno jezi in naenkrat je treba poslati plug h kovaču, da ga korenito popravi. In tako je z vsemi drugimi predmeti, ki se nahajajo v gospodarstvu.

Kakor hitro opaziš na kakem predmetu kako napako, takoj jo popravi ali sam, ali pa pošlji stvar h kovaču, mizarju, ključavničarju ali drugemu rokodelcu v popravilo, drugače imaš neprestano škodo vsled rabe pomanjklivega orodja in drugič ti nastanejo slednjič mnogo večji stroški za popravilo, če ne bo morda stvar sploh izgubila svoje rabnosti in je ne bo treba vreči mej staro šaro. Toda lastno popraviljanje je večinoma borno krpanje, zato je najbolje, ako se obrneš ob taki priliki do dobrega rokodelca. Je-li ta rokodolec s teboj kaj v rodu ali ne, po tem ne vprašaj. Ako tvoj bratranec Črnivec ne zna dobro podkovati, tedaj ženi svoje kljuse raje v sosednjo vas podkovat, mesto da bi pustil bratrancu, da konča kopito tvojemu konju.

Zato si dobro zapomni: To ni nikaka varčnost, ampak pravo pravcato zapraviljanje, ako nimaš vsake reči v gospodarstvu v najboljšem stanju in ako ne napraviš takoj novega onega orodja, ki se ne da več popraviti.

Kmetijske stavbe so kapital, ki nič ne nese, to se pravi, ki ti ne da dohodka, kot ga dajejo n. pr. njive, vinogradi, živina itd., ob enem pa bi te stavbe vendarle imenovali rentabilno glavnicu v toliko, ker daje družini stanovanje in shrambo vsemu, kar spada k gospodarstvu: živini, orodju, pridelkom itd.

Iz tega pa sledi, da se moramo v kmetijstvu izogibati vseh nepotrebnih in potratnih stavb; ob enem pa je tudi zelo malo ekonomsko, ako si ne postavimo nujno potrebnih stavb ali jih temeljito ne popravimo, kadar to zahteva zdravje domačinov ali varno shranjevanje pridelkov.

Zato pomni:

1. nikar ne zidaj, dokler ni potreba, pač pa
2. zidaj in popravljalj, kakor hitro je to potrebno, a potem
3. zidaj kolikor moč priprosto, dobro in po ceni.

K točki 1. Nikari ne zidaj, dokler ni potreba. Kdor bi lahko obdeloval svojo kmetijo s kravami, a jo obdeluje s konji, ta škoduje sebi, pa tudi svojim konjem, ker nima zanje samo premalo dela, ampak tudi premalo krme.

In kdor ima dovolj prostora, pa hoče vendar še ravno tako imeniten kozolec dvojak (toplar), kot ga ima njegov sosed, ki premore sto oralov več sveta od njega — ta britko oškoduje svoj mošnjiček in nekega lepega dne mu bo zmanjkalo krme za njegova poslopja, t. j. denarja, da bi jih mogel držati v dobrem stanju. Koliko posestnikov je šlo že vsled brezumnega zidanja rakom žvižgat! „On se je zazidal“, pravijo ljudje in oni, ki so ga preje zavidali, ga zdaj pomilujejo.

K točki 2. Zidaj in popravljalj, kadar je potreba! Popolnoma narobe varčnost — torej zapraviljanje! je — ako se ne pomaga, kadar ima živina slabo poskrbljeno: ako stoji pretesno skupaj, ako so tla prestrma ali premokra, in je hlev vlažen, zaduhel, z vednim preprihom, ostrim mrazom in žgočo vročino. Mesto žrtvovati nekaj goldinarjev se pusti stati živino tako skozi desetletja in zgublja stotake in tisočake vsled živinskih bolezni, zvrženja, premajhne množine mleka i. t. d. V strehi pri skednju je luknja, skozi katero vhaaja dež in sneg. Predno se gospodar odloči

poslati po krovca je pokaženih veliko stotov slame in sena in del nadstrešja je tako preperel, da je treba več novih podbojev in gred za drag denar nadomestiti; z 10 goldinarji bi se bilo lahko prihranilo par sto škode. Samo zapraviljanje!

K točki 3. Zidaj in popravljalj kolikor moč priprosto, dobro in po ceni! Vse kar ne služi gospodarskim namenom, ker je potratno ali nepraktično ali predrago, je zapraviljanje.

Toda sama gola „krparija“ je tudi zapraviljivost in naj bo še tako po ceni. Kdor razbito šipo v hlevskem oknu nadomešča s cunjo — kdor maši luknjo, skozi katero prši in naletavajo snežinke v kaščo s prazno vrečo — kdor omahuječe zidovje skozi leta podpira s podpornjami, ta mora nekega lepega dne vendarle vse temeljito popraviti — toda takrat s toliko večjimi stroški, kolikor dalje se je obotavljal — in med tem časom je zavoljo svoje nemarnosti navadno vendarle škodo trpel in se lahko imenuje še srečnega, ako se mu med tem vse skupaj ne podere na kup in ne napravi grozovite nesreče.

Take krparije so vedno najdražje in naj bi stale tudi še tako malo denarja. Kar malo stane, zato še ni po ceni, ampak ceno je le to, kar v razmeri s svojo dobroto stane malo denarja.

Pri vsaki večji stavbi si dajmo narediti najpreje proračun, ki ga če le mogoče v družbi kakega skušenega prijatelja temeljito preštudirajmo. Navadno se da pri tej preskušnji črtati še marsikaka postavka ali pa napraviti ceneje in tako se da doseči cilj, da se enostavno, dobro in po ceni zida. —

Fr. P.

Barometer v hišo!

Ali bo jutri dež? Ali bo lepo? Tako se vprašuje gospodar velikokrat po leti in se ozira pri tem kam se podijo oblaki. Noben stan,

noben poklic ni od vremena tako zelo odvisen kot kmečki stan. Kaj čuda potem, ako stoletne pratike in stara vremenska pravila še danes igrajo tako važno vlogo v življenji vaških prebivalcev!

Znanost je že davno zavrgla napovedovanje vremena za več nego 24—48 ur naprej in se na podlagi mnogoštevilnih opazovanj na vseh krajih zemlje izrekla, da so zakoni, po kojih se ravna vreme, pregloboki, ozir. previsoki, da bi zamogli takoj in kaj gotovega izreči o njih ali vreme za tedne, mesece ali leta naprej napovedati.

V največ slučajih bi bil kmet zadovoljen, ako bi zamogel računati vsaj s pridobitvami vremenslovlja, z določevanjem vremena 24 do 48 ur naprej. V večjih mestih objavljajo vsaki dan brzojavna in telefonska poročila vremenskih postaj, postavljajo vremenske hišice z barometri in drugim orodjem, da more meščan napraviti izlet s popolno varnostjo, da se mu ne zmoči svetli cilindri ali da se ne pokvari nova obleka milostljive gospe. V vaseh pa, kjer je blagor in gorje celega ljudstva, dostikrat odvisen od vremena, ne poznajo teh skrbi: „Kmet naj bere časopise, notri so vremenska poročila“, boš morebiti ugovarjal. Da, govoriti je lahko. Če bi imel le kmet tudi še potrebnega „drobiža“, da bi si mogel naročiti dnevnik! In če bi tudi mogel to storiti, kdaj pa dobi list pri naših poštnih zvezah na deželi? Ko je snopje na polji že pošteno namočeno, tedaj čita, da po teh in teh poročilih imamo pričakovati dežja.

Tudi tukaj tedaj kmetu ne kaže drugega nego „samopomoč“. Zato si kupite barometer, ako ga še ni v hiši! Poplačan je pri enem samem vozu sena ali žita, ki ga spravite zavoljo njega suhega pod streho. Seveda tudi barometer ni popolnoma nezmotljiv prerok, tudi ne more napovedati vremena za

celo leto naprej, kakor pratikar, toda ponajvečkrat zadostujejo kmetu njegove napovedi, posebno ako pazi na vse to, kar pravi znanost o barometru in kar lahko čita v fiziki od Mohorjeve družbe, pa tudi v vsakem boljšem ljudskošolskem berilu. Povdarjati pa moramo, da mora biti barometer res dober, ne tak, da ga moraš še-le na okoli obrniti, da se dvigne živo srebro.

Morda je marsikak bralec pričakoval obširnega popisa o vrednosti in o rabi barometra. Toda takega nauka v obče v našem smislu niti ni mogoče podati. Treba je, da barometrovo stanje pridno opazuješ in marljivo primerjaš spremembe živega srebra z vsakokratnim vremenom. Potem boš sam od sebe spoznal, kako koristno in potrebno orodje v hiši da je barometer. —o—

Narodno gospodarske drobtine.

Natiranje lesa z mlečnim cementom.

Posneto mleko, pinjenec in sveže, neposneto mleko se lahko porabi za napravo barve za natiranje (štrihanje) lesa, ki je zelo trpežna in po ceni in za skednje, šupe, lesene ograje zelo priporočljiva. Ne stane veliko več kot vapneni belež. Pri napravi je treba paziti, da se napravi naenkrat samo toliko beleža, kolikor se ga porabi dotični dan. Na 4 litre mleka se vzame $1\frac{1}{2}$ kg portlandcimenta in zraven se pridene toliko beneške rdeče barve, da se dobi dobra barva. Vzame se pa lahko tudi kterakoli druga barva. V mleku plava barva, cement pa je težak in pade na dno, zato je treba zmes z lopato dobro premešati; kajti dobrota tega beleža je odvisna od tega, da se napravi dobra cementna plast. Šest ur po mazanju je barva že trdna kot mesece stare oljnata barva in voda je ne more več izprati. Pri 10 let starih poslopih, ki so bila na ta način barvana, je bil les še dobro

ohranjen. Učinek tega beleža je najbrže ta, da površino lesa tako-rekoč okameni. Neposneto mleko je boljše kot pinjenec ali posneto mleko, ker ima v sebi več olja (tolšče). Ako denemo v zmes mesto mleka vodo, potem se belež z lahka oddrgne in odmoči. Gotovo priporočanja vredna novost, ki jo velja poskusiti.

Sveže meso

je, to vsakdo ve, najbolj okusno in zdravo. A po leti v vročini se kmalu pokvari in zasmrdi, da postane ne le ostudno, ampak tudi nevarno. Da si meso, ako si živinče doma zaklal, vsaj nekaj dni dobro ohraniš, vzemi iz telesa samo črevesa in dobrovje. Druge kose pa si reži ven le po potrebi. Ko si drobovje odstranil, umij znotrajnost zaklane živine z mrzlo vodo: potem natlači notri svežih kopriv, in vse truplo dobro ovij v kožo. Okrog še oveži zaradi muh snažno rjuho; potem pa zanesi vse skupaj na hladen prostor, v klet ali v studenec. Vsak dan odreži mesa, kolikor ga potrebuješ, in potem ravnaš, kakor prvokrat, — samo svežih kopriv ti je vselej treba. — Tudi s perutnino se mora slično delati, da ne zasmrdi.

Kako se kruh dalje časa ohrani?

Kmetice rade napečejo dosti kruha, da z njim potem shajajo po 14 ali še več dni. A počasi se kruh zelo posuši, ali pa začne plesneti, če je shranjen v vlažnih prostorih. Temu se v okom pride, ako se novo pečeni hlebi vtaknejo v malho (vrečo), v kateri je bila moka, in sicer tako, da leži zgornja skorja enega hleba na zgornji skorji drugega. Potem se vreča dobro zaveže in obesi v senčen zračen kraj. Tak kruh traja 4 do 6 tednov, in ostane okusen. Prej ko se ga rabi, se ga dobro skrtači in osnaži, ter še eno noč položi v hladno klet.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 30.: A. P. v Str. p. V.) Prosim, blagovolite mi odgovoriti na to-le vprašanje: Kako se meri gostota kake reči. Meril bi rad gostoto bencina in prosim odgovora v prih. št. lista.

Odgovor 30.: Gostoto teles merimo z „areometrom“, ki se imenuje tudi hidrostatična tehtnica ali gravimeter. Njegova sestava temelji na hidrostatičnem zakonu, da se vsako telo, ki plava na kaki tekočini, potopi tako globoko, da ima od dotičnega telesa izpodrinjena tekočina isto težo, kakor celo plavajoče telo. Iz tega sledi: Telo se potopi toliko globlje v kako tekočino, čim manjša je gostota ali čim redkejša je dotična tekočina. Po tem načelu sestavljene areometre imenujemo škalne areometre ali po domače gostomere z lestvico (Skalenareometer). Ta gostomer obstoji iz steklene cevke, ki je v spodnjem delu razširjena in se končuje z okroglo butico, katera je obtežena z živim srebrom ali s svincem. Razdelitev cevke na stopinje (=° grade) je zelo različna in zato imamo tudi za različne tekočine posebne gostomere, tako za špirit, sladkorno raztopino, solno raztopino, lug, kis, vino, mleko i. t. d. in tudi za bencin. Areometer za bencin dobite pri tvrdki „Alois Kreidl, Praga, Staro mesto, Husova trida 241—I. in je treba zahtevati areometer za 0.600—0.750 sp. teže. Stane K 2.50. Ta areometer Vam gostoto naravnost pove in sicer ona številka na lestvici, do katere se gostomer potopi. Navadno si natočimo tekočino, ki jo merimo, v precej visoko stekleno posodo in v njo spustimo gostomer, pri čemur lahko opazujemo, kako globoko se potopi. Natančneje ravnanje z bencinom nam ni znano, ker ga še nismo imeli prilike meriti. Morda Vam tvrdka da še kak tozadevni svet. Opozorjamo pa na to, da bencin naše gostote izhlapeva že pri toplini + 5° C tako močno in nasiti zrak tako zelo s paro, da se napravi eksplozivna zmes, ki se zelo rada vname. Varujte tedaj pri Vaših poskusih, da ne pride v dotični prostor kak ogenj, tudi smodka ali pipa ne.

Vprašanje 31.: (J. Fr. pri sv. T. v Sl. G.) Zanimam se za zajčjerejo, ker je meso tako drago, meneč, da bi utegnili rejja kuncev biti, dober postranski zaslužek. Blagovolite obelodaniti o tej panogi kmetijstva, če Vam je kaj znano, zlasti tudi, kje bi se dobilo dobre živali te vrste?

Odgovor 31.: Pri znani rodovitnosti domačega zajca ni dvojbe, da bi se dalo s pravilno rejjo prirediti precej mesa, ki se za moj del ne razlikuje veliko od piščancev, posebno še, če se meso pred kuho nekoliko namaka v mrzli vodi, da mu odvzame zadnje sledove nekega lastnega, neprijetnega duha po urinu.

Da pa navadni zajec, kot ga običajno vidujemo po kmetih, ne zadoštuje za rejjo, da bi se izplačala, o tem ni dvomiti. Najimenternejši nemški zajčjerejec in poznavalec kunčevega rodu, Oton Grunhaldt meni, da so najboljše vrste kuncev za pleme sledeče: 1. orjaški belgijski kunec, 2. koštrunovi kunec (lapin bélier), 3. flanderski kunec.

Orjaški belgijski kunec ima kožuh podoben divjemu zajcu, močni zadnji nogi, ušesa široka štrleča po konci. Tehta povprečno 5 kg, mnogokrat pa imajo starejše živali tudi po 6—7 kg.

Koštrunovi kunec — takoimenovani zato, ker ima dolga, navzdol viseča ušesa, ki ga delajo podobnega koštrunu, ako ga ogledujemo od spredaj — je nekoliko krajšega trupla in tehta 4—5 kg. Koštrunovi kunec je poseben ljubček onih rejcev, kateri plemene kunce v prvi vrsti na dolgost ušes, ki je pri nekaterih kuncih dosegla že dolgost 70 cm. Toda taki športi niso za nas gospodarje, niso ekonomični.

Če tudi ste obe vrsti koristni in se odlikujete z znatno težo: vendar imate na drugi strani to napako, da sta le malo rodovitni. Zato so križali obe vrsti — i orjaškega belgijskega i koštrunovega kunca — z navadnim domačim kuncem; s tem so dosegli večjo žival od domače, boljše meso in obenem večjo rodovitnost, nego jo kažete imenovani 2 vrsti (belgijska in koštrunova). Iz tega križanja je izšel t. zv. orjaški lotarinski kunec, ki tehta 5½—6 kg in ima meso izborne kakovosti. Samice so bolj rodovitne in dajejo redoma 8—10 mladičev. Hvalijo tega kunca tudi zato, ker je zadovoljen z vsako krmo in prenaša vse vremenske nezgode. Zato je dandanes na Nemškem lotarinski kunec najbolj priljubljen, najbolj razširjen in bi ga bilo zato za rejjo najbolj priporočati.

Orjaški flanderski kunec ima visoko, stegnjeno telo, pokrito z nežnim, mehkim kožuhom sive barve. Držati se ima na suhem, snažnem kraju pri zmerni piči, ki pa mora biti suha in mekka; sveža zelena piča mu ne ugaja.

Samica skoti vsakikrat po 8 mla-

dičev, ki zlasti v prvih tednih tako hitro rasto, da so v petih mesecih, takrat ko je njihovo meso najbolj tečno, sposobni za pod nož oz. poleno.

(Na prodaj ima te vrste zajce, ki jih imenuje velike francoske, Ivan Kranjc v Št. Ilju, p. Velenje — Štajersko. Nadaljne viře morete zvedeti, ako pišete na „Spolek pro chování drobného zvířectva v Chrudim“ ali na „Spolek pro chování drobného zvířectva v Pardubicích“. Morda Vam tudi ustrežemo z naznanilom, da je izšla knjižica „Anleitung zur praktischen Kaninchenzucht“ od A. Poetcke-ja, 2. izdaja, 34 strani s 6 sl. Dobite jo v Berlinu, Deutscher Verlag. Stane le 60 vin. V njej je popisal pisatelj največ svoje lastne skušnje, zato Vam bo knjižica dobro došla.)

Vprašanje 32.: (Al. K. pri sv. L. p. sv. P. pri B.) Prosim naznanite mi, kako imamo mi mali posestniki ravnati z mlekom, ki imamo navadno po 2 ali 3 krave, navadno po 10 l mleka na dan. Mleko se pri nas ne prodaja, ga navadno po stari navadi v latvicah kisamo in smetana je le malokedaj lepa, enkrat je pretoplo, drugič prehladno. Prosim sveta, ali se dobi kak Alfa Separator in ali mora biti namolzeno mleko posneto precej ali se sme počakati nekoliko?

Odgovor 32.: Kdor se mora za vsakdanji kruh tako truditi kakor kmet, ni čuda, ako si išče prijatelja, ki bi mu olajšal delo in pomnožil njegov zaslužek. In glejte, tak prijatelj je za malega kmeta, kot ste Vi, ravno majhen posnemalnik. Separator ali posnemalnik je stroj, ki posnema namolzeno mleko in sicer tako popolno urno, da ima v primeri s starim ravnanjem velikanske prednosti.

Zato nujno svetujemo onim, ki imajo po 3 ali več krav, da si nabavijo tak posnemalnik.

Stroškov se ni treba ustrašiti, v 10 mesecih je stroj plačan. Da ni pretirano, kar trdim, lahko spoznate iz tega:

1.) dobite posneto mleko popolnoma sladko, kar pri dosedanem ravnanju nikdar ni mogoče; to mleko ravno tako dobro zaleže v domačem gospodinjstvu, kakor tudi za prodajo, za napravo sira in za krmljenje prascev in telet.

2.) se v stroju očisti mleko vse nesnage, s čimur kot hrana veliko pridobi.

3.) lahko rabite mleko precej po posnetji, torej zelo kmalu po molži

n tako preprečite neugoden vpliv vr emena na mleko.

4.) posname separator mleko tako ipopolno, da dobite 15—20% več putra, nego doslej, to je pri vsakih 100 litrih dobro kilo več.

5.) dobite izvrsten, trpežen puter dobrega okusa, ki ima vedno 20 do 60 vin. boljše ceno od navadnega kmečkega.

Nedavno mi je rekel neki gospod: „Prepričan sem, da mora biti separator res dobra reč, zakaj kupil si ga je posestnik S. K., o kojem je znano, da je zelo trd za denar in da se preje desetkrat premisli predno izda krajcer.“

Vam bi zelo svetoval, da se vzamete 2 ali 3 posestniki skupaj, pa bo vsaj 30 l mleka na dan. Tako pride na vsakega le majhna svota, tembolj, ker bi Vam svetoval obenem kupiti tudi dobro pinjo in majhen gnjetilnik, ki se privije na mizo, dasi ta zadnji ni neobhodno potreben. Vsi trije bi posnemali določeno uro, vsak svoje mleko in posneto takoj vzeli seboj; smetano pa naj bi v eni hiši primerno ohladili, umedli in poslali v poštnih zabojih po 5 kg naprej. Odjemalce bi si preskrbeli ali sami ali pa če bi naprosili Zvezo v Ljubljani, da bi Vam posredovala prodajo kot svojim članom. Kako treba z vsem ravnati, bi se najlozje podučili, ako bi poslali enega svojih za par dnij v kako manjšo mlekarino.

Vprašate, kako ravnati z mlekom. Glavne točke so: Snaga, snaga in še enkrat snaga je prvi predpogoj uspešnega mlekarstva. Snažna gospodinja, snaga v hlevu, pri posodi, v mlečni omari. Če napravite separator, Vam je treba le malo posode, a ta je velika in vsa naj bo iz dobro pocinjene železne pločevine. Tudi žehtar naj bo pločevinast. Poleg tega bi rabili še edno ali dve mlečni posodi (mlečno

stojalo) po 20 l in eno Švarcovo posodo za smetano po 15 l vsebine. Sosedom v španoviji z Vami bi smetanske posode ne bilo potreba, ampak samo dve za mleko, sveže in posneto. Kar zadeva čas posnemanja, ravnamo pri nas doma tako. (Piše naš prijatelj, ki ima sam mal posnemalnik v hiši.) Po leti ob hudi vročini posnemamo vsaki dan opoldne, po zimi na dva do tri dni enkrat. Mleko je treba precej po molži spraviti iz hleva in ga postaviti v škafo z mrzlo vodo, da se ohladi in sicer v odprti posodi. K že ohlajenemu mleku od zjutraj ne smemo privliti sveže namolzenega toplega mleka od opoldne ali zvečer, ampak treba ga je preje ohladiti, potem še le priliti; to velja za slučaj, da naj mleko še čaka na posnemanje eden ali dva dni. Kadar hočemo shlajeno mleko posnemati, ga najpreje segrejemo 30 do 35° C, zato je najbolje, da si kupite mlečni toplomer za 1 K, ki Vam pokaže toplino. Nato se posname. Paziti je treba, da se vrtil stroj s pravo hitrostjo, ki je za Alfa-Viola-posnemalnik 60 vrtljajev v minuti. Navadno delamo pri separatorju puter iz sladke smetane, ker je ta finejši in dražji od onega iz kisle smetane. Naprava je zelo priprosta. Precej po posnemanji ohladi smetano v mrzli vodi in jo pusti stati največ 18 ur, v poletni vročini je še to preveč! Pri pinjenji je treba paziti na pravo toplino smetane, ki naj bo po leti 12° C, po zimi 15° C. Čim gostejša je smetana, toliko preje se umede, najbolje je posneti tako, da se vzame od 100 l mleka 12—14 l smetane proč, regulira se s posebnim smetanskim vijakom. Pri modernih pinjah (priporočam Vam malo Viktorija-pinjo) medemo 30—40 minut. Ko je umedeno, se puter še dobro pregnjete, lepo zmodelira in pošlje naprej. Najmanjši separator Alfa zistema do-

bite za 190 K, namreč Alfa-Viola. Če ga napravite, Vam ne bo žal.

Drug naš nasvet bi pa bil:

Ako imate v Vašem kraju že mlekarско zadrugo, pristopite jej kot član — ako je še ni, bi si jo pa lahko ustanovili in damo vsa potrebna navodila mi.

Sicer pa: Bog daj srečo!

Priporočam se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov. Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

1000—1200 jablanovih debelc dobre vrste cepljene 2—3 leta stare. Cena od 40—60 vin. postaja Škofja Loka. — Marija Jenko, Lipca pri Skofji Loki.

»Kmetijsko društvo v Vipavi« ima na prodaj še 3000 amer. ključev R. portalis za suho cepljenje sposobnih po 14 kron za tisoč, do 20.000 amer. ključev za bilfanje po 5 kron tisoč, 350 kom. cepljenih tret bel. burgundec in 400 komadov silvanca po 20 vin. kom. 221 6—5

206 20—12

Zahtevajte

v svoj prid vselej

pristno Kathreinerjevo
Kneippovo sladno kavo

samo v zavojih z varstveno znamko župnika Kneippa in z imenom Kathreiner ter se skrbno izogibajte vseh manj vrednih posnemkov.

Kdo bi prodal jedno lepo mlado molzno kravo simendolske pasme?

Tak težak prešič

zredi se le s pridajo

Barthelovega klajnega apna

v enajstih mesecih. Melzer piše 9. decembra 1896: „Z od Vas dobljenim klajnim apnom dosegel sem v lastni reji pri najstarejšem mesecev starem mladiču navadne kmečke pasme spitano težo 250 kil.“

Barthelovo klajno apno je najboljšo in najcenejše sredstvo, da se žival obvaruje pred zlomljenjem kosti, hromostjo žrebet, telet in pujskov, za izrejo mladičev, zvišanje mleka, proti glodanju lesa, pitju gnojnice, za nesenje jajc pri kokoših itd. Popis in priznanja brezplačno.

M. Barthel & Comp., Dunaj
X. Siccardsburggasse 44.

C. kr. priv.
pred ognjem in tatovi varne
blagajne
 prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic
M. Adlersflügel
 založnik Raiffeisnovih posojilnic
 Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.
 210 24-12

Karol Kavšek^z nasled.
Schneider & Verovšek
 trgovina z železnino in zaloga poljedelj. strojev
 Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.
 223 x-4 priporočata:

Pristne ameriške kosilne stroje,
 stroje za preobračanje in grabljenje mrve iz tovarne Mc. Cormik iz Chikage, najboljše in najnovejše, kar se do sedaj dobi.

Novi motorji na bencin
 ameriškega in angleškega sistema, izdelki prve vrste za rokodelce in kmetijo.

Najnovejša vratila, mlatilnice, trijerje, čistilnice za žito in sploh vse stroje za poljedelstvo.

Najboljše blago! Nizke cene!
 Slovenske cenike pošiljamo na zahtevo brezplačno!

Patentovane sprave za žveplanje trt
 jednostavno i duplo delajoč
SKROPILNICE PROTI PERONOSPORI
 TER VSE POTREBNE
 VSAKOVRSNE POLJEDELSKE I VINOGRADARSKE STROJE,
 prodaja v najboljši izvršitvi,
JG. HELLER NA DUNOJU
 II. Praterstrasse 49
 Zastopniki se iščejo! Ceniki brezplačno.
 212 20-11

Nad 360.000 v rabi! **Nad 600 prvih odlikovanj!**

Delniška družba Alfa-Separator
 Zaloga za južne dežele:
 v Gradcu, Annenstrasse 26.
 Prosim berite! Prosim berite!

Radovoljno Vam potrdim, da so od Vaše cenjene tvrdke za našo mlekarno postavljeni stroji, in mlekarske oprave sploh najboljše kakovosti in nas v vsaki svrhi popolnoma zadovoljujejo. Z opravičenim ponosom se zato lahko sklicujete na tukajšno mlekarsko opravilo, katera se gotovo lahko prišteva k najmodernejšim delovršbam.

Spoštovanjem

Deželna mlekarina in šola za sirarstvo
 v Kromerizu, Moravsko.

Kromeriz, dne 20. maja 1903. **Anton Liska, l. r. ravnatelj.**

Popolne oprave za mlekarne na roko in na silo: Aparate in posode.